

Ferenczy Aranka

Bőrdíszmű alkatrészek vékonyítása

NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Bőrfeldolgozó ipari termékek alkatrészeinek szabása, előkészítése

A követelménymodul száma: 1331-06 A tartalomazonosító száma és célcsoportja: SzT-006-30

BŐRDÍSZMŰ ALKATRÉSZEK VÉKONYÍTÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Egy bőrdíszmű-ipari üzem előkészítő üzemének feladatait kell ellátnia. Az előkészítő üzem egyik legfontosabb művelete a vékonyítás. A vékonyítás előkészíti az alkatrészek könnyebb megmunkálását, az alkatrészek összeállító, összeerősítő műveleteit. Főként a természetes bőrranyagokat vékonyítjuk, de vékonyíthatóak a flisz alapú műbőrök, a műanyagok-, a keményebb habanyagok, a karton-, és a rostműbőr anyagok.

Azt a feladatot kapta, hogy az adott üzemben meghatározza a vékonyítás különböző módjait. A megfelelő szakmai döntéshez beszélje meg szakmai vezetőjével a különböző vékonyítási módok jellemzőit, alkalmazásuk lehetőségeit.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A vékonyítás a bőrdíszműipar egyik legfontosabb alpművelete. A megmunkálás, a kész termékek szépsége, minősége nagymértékben függ a vékonyítási műveletek szakszerűségétől.

A vékonyítás célja:

- az egyenletes anyagvastagság elérése,
- a könnyebb, finomabb megmunkálhatóság,
- a szélkiképzések előkészítése,
- az egymásra lapolt alkatrészek sima átmenete,
- az esztétikusabb, jobb minőségű termékek készítése.

A vékonyítást néhány kivételtől eltekintve az anyagok hátoldalán (húsoldalon) végzik.

Kivételt képeznek:

- a természetes bőrranyagok egymásra lapolása, toldása, amikor mindkét oldalt levékonyítják
- a műbőrök (melyeket színoldalról vékonyítanak),
- a karton- a rostműbőr- és habanyagok (melyeknél közömbös a vékonyítás oldala).

1. A vékonyítás fajtái:

A vékonyítás fajtája függ a bőr vastagságától-, minőségétől, a megmunkálási technológiától és az alkatrészek funkciójától.

A bőrdíszműiparban alkalmazott **vékonyítások fajtái** az alábbiak:

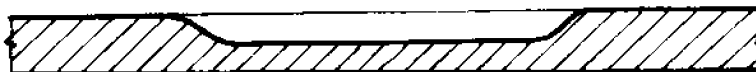
- **Szélvékonyítás:**
  - a) párhuzamos,
  - b) ék alakú,
  - c) párhuzamos árkolt,
  - d) ék alakú árkolt,
- **Közkiemelés:**
  - e) hajlásközhöz,
  - f) törésvonalhoz,
- **Teljes felületű vékonyítás:**
  - g) Félvastag,
  - h) Vékony.

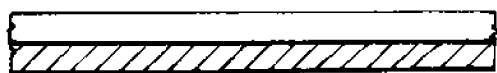
a)

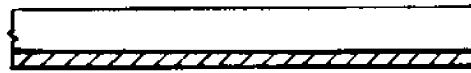
b)

c)

Félvastag

Vékony

d)

1. ábra. A vékonyítás fajtái, a – párhuzamos, b – ék alakú, c – közkiemelés, d – teljes felületű vékonyítás¹

¹ Forrás: Csávás Imre: Bőrkonfekcióipari technológia I., 88. old. 4.1. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1984.

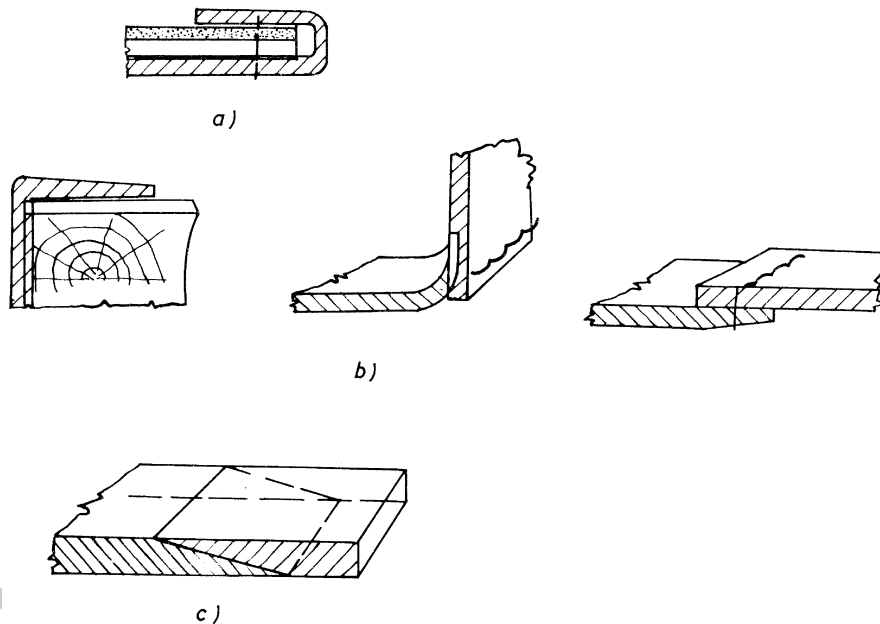
1. 1 Szélvékonyítás:

A szélvékonyítást a bőrdíszműipari termékek behajtási, összeállítási, alálapolási (toldási), varrási széleinél alkalmazzák. A vékonyítás szélessége, a behajtási szélesség kétszerese. Varrásnál, alálapolásnál az alkatrész méretétől, az anyag vastagságától, és a megmunkálás szélességétől függ a vékonyítás szélessége.

Szélvékonyítást alkalmaznak a vastagabb műbőranyagoknál, a karton- és rostműbőr betétanyagok széleinél is, ha a megmunkálási technológia szükségessé teszi. A műbőranyagokat (a flisz alapú kivételével) a színoldalon vékonyítják, a textil hordozó miatt.

A szélvékonyítás profilja:

- Behajtáshoz párhuzamos, vagy enyhén ék alakú (1. ábra "a", "b", 2. ábra "a"),
- Varráshoz, összeállításhoz és alálapoláshoz, toldáshoz (2. ábra "b", "c",) enyhén ék alakú, mert ez biztosítja a sima átmenetet.

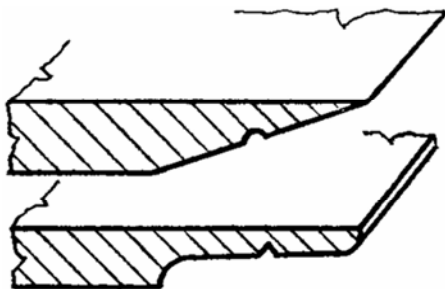
2. ábra. Alkatrészek szélvékonyítása: a), b) maradó élvastagsággal, c) ék alakban²

A vékonyítás mértéke félvastag. Az alkatrészek a használat során a széleken kopnak meg a leggyorsabban, így nem vékonyíthatók el teljesen, maradó élvastagsággal kell levékonyítani (2. ábra "b"). Behajtásnál – ha védett helyen van a behajtás a szebb széleldolgozás miatt nincs szükség maradó élvastagságra. A kemény, erős bőrt még erősebben le lehet vékonyítani.

² Forrás: Beczner Farkasné: Bőrdíszműves szakmai ismeret/I. 107. old. 84. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1993.

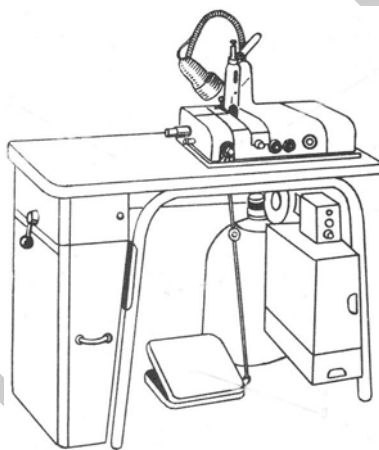

Az alkatrészek szélének a behajtását megkönnyíti, ha speciális nyomótalpak alkalmazásával árkolt szélvékonyítást alkalmaznak.

3. ábra. Árkolt szélvékonyítás (árkolt, ék alakú- és párhuzamos)³

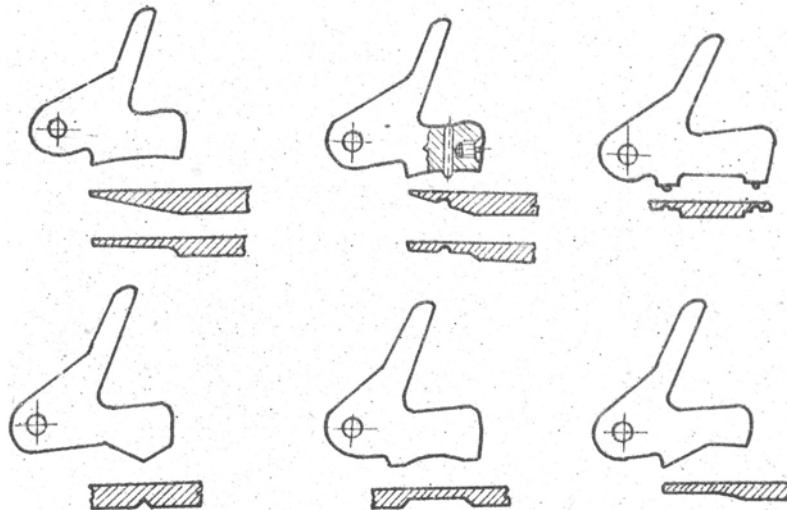
A szélvékonyításhoz harangkéses vékonyító-gépet alkalmaznak különböző nyomótalpak alkalmazásával (5 . ábra első, második és hatodik kép).

4. ábra. Harangkéses vékonyítógép⁴

³ Forrás: Csávás Imre: Bőrkonfekcióipari technológia I., 93. old. 4.9. c) ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1984.

⁴ Forrás: Szűcs Jenő: Bőrdíszműves technológia, 102. old. 87. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1972.

5. ábra. Különböző nyomótalpak⁵

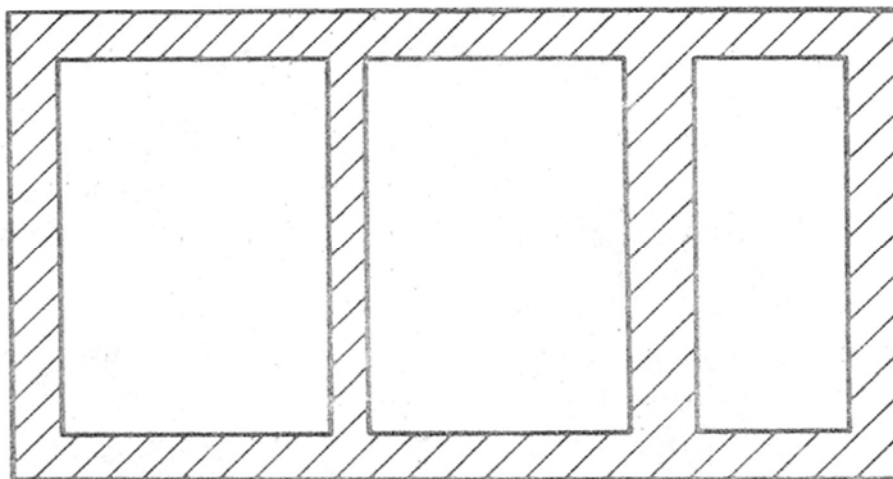
A szélvékonyítás követelményei:

- egyenletes vastagság, és szélesség,
- a vékonyítás fajtája, mértéke az anyagnak, a technológiának megfelelő legyen,
- az alkatrész ne legyen hullámos (ne húzzuk meg),
- ne gyengítse az anyagot,
- a vékonyítás ne okozzon minőségi romlást, az alkatrész ne legyen túl vékony vagy lyukas.

1. 2 Közkiemelés:

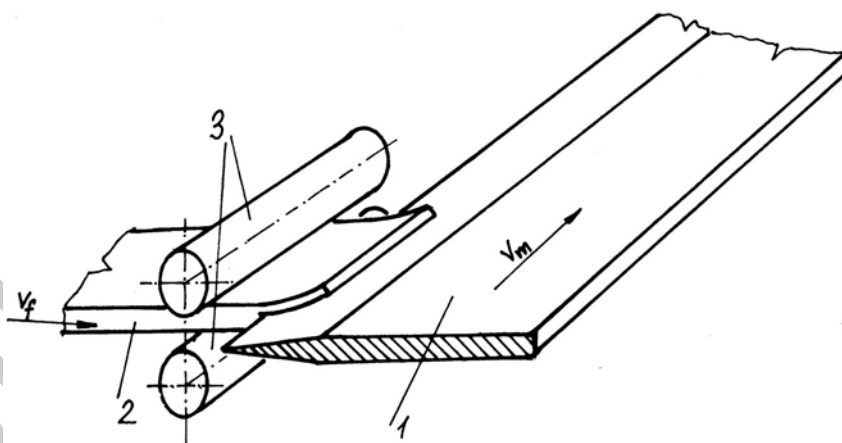
A közkiemelést vastag bőröknél a hajlasközök, törésvonalak kialakításánál alkalmazzák. A közkiemelés szélessége a hajlasközök szélességével azonos méretű. A vékonyítás mértéke félvastag.

⁵ Forrás: Dr. Beke János: Cipőgyártás, 94. old. 4–8. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1981.

6. ábra. Közkiemelés⁶

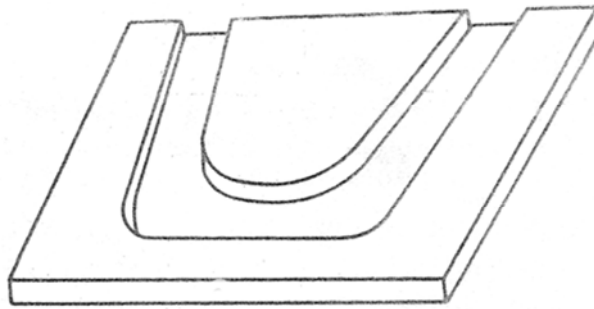
A közkiemelés elvégezhető:

- *harangkéses vékonyító géppel*, kiemelő talp alkalmazásával, a törésvonalak és kisebb hajlasközök kialakítására (5. ábra harmadik, negyedik, és ötödik kép).
- *szalagkéses hasító géppel*, kiemelő sablonok használatával, speciális alkatrészformák kiemelésére. A sablon alkalmazásával az ábrán látható oldalrész alsó részének nagyobb tartást biztosítunk, a felső részt pedig levékonyítjuk, mert az ívelt vonal mentén betörjük az alkatrészt.

7. ábra. Szalagkéses hasítógép (1 – szalagkés, 2 – anyag, 3 – anyagtovábbító, V_f – főmozgás iránya, V_m – mellék-mozgás iránya)⁷

⁶ Forrás: Beczner Farkasné: Bőrdíszműves szakmai ismeret, 108. old. 85. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1993.

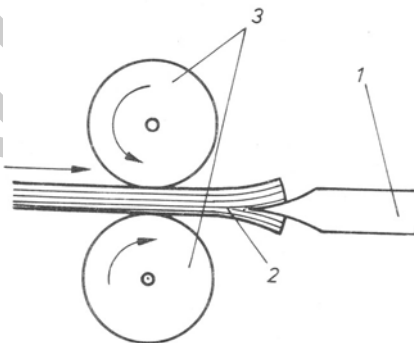
8. ábra. Kiemelő sablon⁸

1. 3 Teljes felületű vékonyítás (hasítás):

Teljes felületű vékonyítást (hasítás, vagy egalizálás) alkalmaznak a túl vastag egész bőrök, vagy egyes alkatrészek vékonyítására. A bőrdíszműipari termékeknél több alkatrésznek a teljes felületét kell levékonyítani. Ilyenek például a különböző alátétbőrök (nyelvalátét-, öv alátét-, bélés rátétbőrök), varrásvédők, szegők. A vékonyítás mértéke az alkatrésszel szemben támasztott követelményektől függően félvastag (a bőr felét levékonyítják), vagy vékony (a bőr 1/3 marad meg).

A teljes felületű vékonyítás elvégezhető:

- szalagkéses hasító-géppel,
- állókéses hasító-géppel (kemény, vastag bőrök vékonyítására).

9. ábra. Állókéses hasítógép (1 – állókés, 2 – anyag, 3 – anyagtovábbbítók)⁹

⁷ Forrás: Kátai István: Géptan, 104 old. 3.7 ábra, Ipari Minisztérium, Budapest 1987.

⁸ Forrás: Beczner Farkasné: Bőrdíszműves szakmai ismeret, 108. old. 87. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1993.

⁹ Forrás: Kátai István: Géptan, 97 old. 3.2 ábra, Ipari Minisztérium, Budapest 1987.

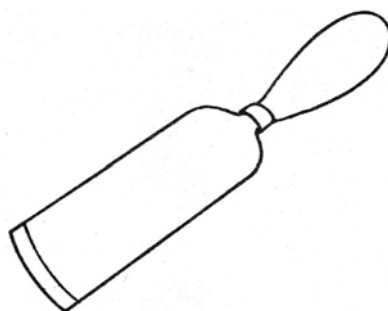

2. A vékonyítás módjai:

- kézi,
- gépi vékonyítás.

2. 1 Kézi vékonyítás

A kézi vékonyítást ritkán alkalmazzák, kisebb alkatrészek levékonyítására, dísz tárgyak készítésénél, behajtások sarkainál, bujtatók összeragasztásánál élezésre, stószolásra. A vékonyítást vékonyító késsel, (vagy stószoló késsel) munkakövön végzik.

10. ábra. Vékonyító kés

A kézi vékonyítás jellemzői:

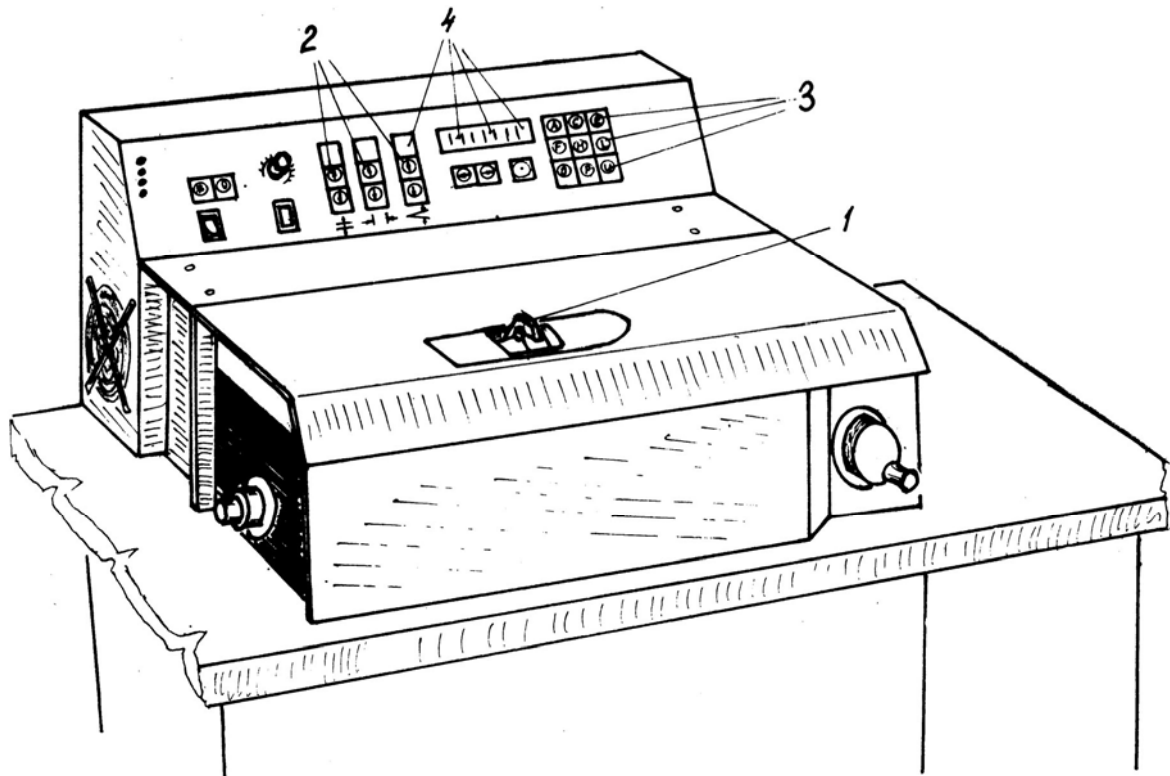
- lassú,
- nem egyenletes,
- nagy szaktudást igényel
- nehéz munka.

A kézi vékonyítás szerszámai, eszközei, berendezései:

- vékonyító kés, stószoló kés,
- munkakő (ezen végezzük a vékonyítást),
- fenőkö (a kés élezésére, fenésére szolgál).

2. 2 Gépi vékonyítás

A bőrdíszmű iparban a gépi vékonyítás a legelterjedtebb vékonyítási mód, melyet harangkéses- vékonyító géppel, szalagkéses-, és állókéses hasító géppel végeznek. Ma már egyre több számítógép vezérlésű vékonyító gépet is alkalmaznak, amelyek előre elkészített vékonyítási program alapján végzik a vékonyítást.

11. ábra. Számítógéppel vezérelt vékonyító gép¹⁰

"1"nyomótalp, "2" az élezés jellemzőit állító gombok, "3" a program tároló (memória) gombjai, "4" számjegyes kijelzők

A gépi vékonyítás jellemzői:

- gyorsabb,
- pontosabb,
- egyenletesebb,
- gyakorlatot igényel
- viszonylag könnyű munka.

A gépi vékonyítás gépei, berendezései:

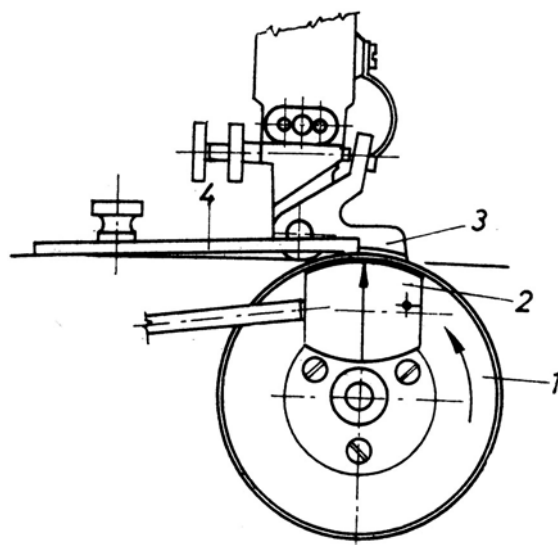
- harangkéses vékonyító gép (élező gép),
- szalagkéses hasító gép (egalizáló gép),
- állókéses hasító gép,
- programvezérlésű vékonyító gépek,
- speciális talpak, kiemelő sablonok,
- vastagságmérők.

¹⁰ Forrás: Kátai István: Géptan, 176 old. 4.15 ábra, Ipari Minisztérium, Budapest 1987.

2. 2. 1 Harangkéses vékonyító gép (élező gép): A gépet az alkatrészek szélvékonyításánál – kisebb alkatrészek teljes területű vékonyításánál, törésvonalak, és kisebb hajlasközök kialakításánál (kiemelő talpak használatával) – alkalmazzák. A vékonyítás célja az egyenletesebb átmenet, a könnyebb megmunkálás és a tetszetősebb kivitel. A harangkéses vékonyító gép (4. ábra) a metszés elvén működik.

A főmozgást az anyagtovábbító görgő, a mellékmozgást, a vékonyítást végző a forgó mozgású egy oldalra kőszörült harangkés végzi.

A kör alakú harangkés (1) forgó mozgást végez. A harangkés élszöge 20° .

12. ábra. A harangkéses vékonyító gép munkavégző elemei ("1" harangkés, "2" anyagtovábbító görgő, "3" nyomótalp, "4" hátsó kitámasztó)¹¹

A bőr vékonyítandó széle az anyagtovábbító görgő (2) és a nyomótalp (3) között halad. A nyomótalp és a görgő állítható helyzetétől függ az élezés (szélvékonyítás) szöge és vastagsága.

A cserélhető nyomótalpak kiképzésétől (profiljától), pedig az élezés profilja függ.

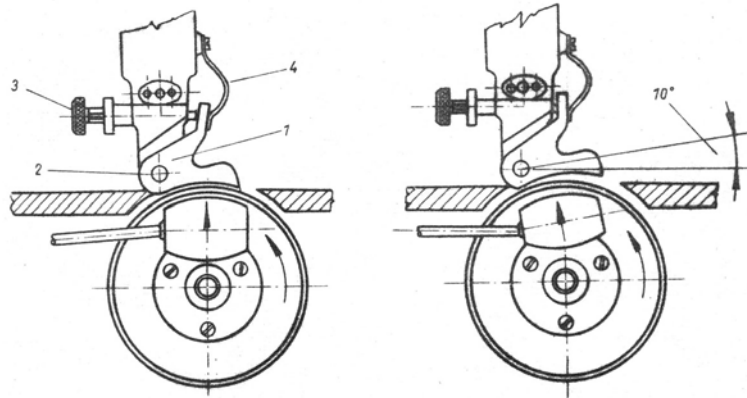
Az állítható hátsó kitámasztó a vékonyítás szélességét határozza meg.

A vékonyítás megkezdése előtt nagyon fontos a **vékonyítási paraméterek beállítása**:

- anyagvastagság: az anyagtovábbító görgő és a nyomótalp távolságával,
- a vékonyítás szélessége: a hátsó kitámasztó állításával,

¹¹ Csávás Imre: Bőrkonfekcióipari technológia I., 92. old. 4.7 ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1984.

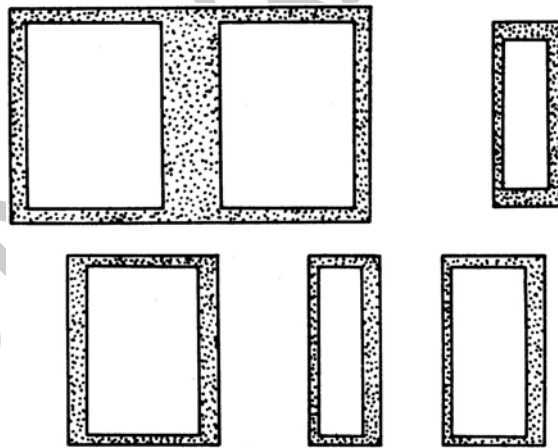
- a vékonyítás profilja:
  - a nyomótalpak cseréjével,
  - a nyomótalp és az anyagtovábbító görgő helyzetének az állításával.

13. ábra. A nyomótalp és az anyagtovábbító görgő helyzete a) párhuzamos szélvékonyítás, b) ék alakú szélvékonyítás (1. talp, 2. csapszeg, 3. állító csavar, 4. rugó, 5. harangkés, 6. anyagtovábbító görgő)¹²

vékonyítás munkafolyamata:

- a vékonyítás helyének, szélességének bejelölése,

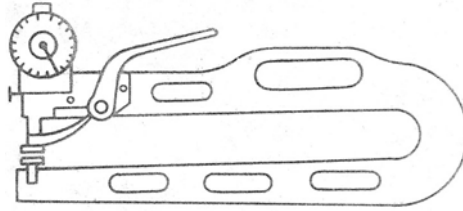

14. ábra. A vékonyítás helyének jelölése¹³

¹² Forrás: Beczner Farkasné: Technológia, 62. old. 3.5 ábra, Ipari Minisztérium, Budapest 1990.

¹³ Forrás: Szűcs Jenő: Bőrdíszműves technológia, 157. old. 133. ábra Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1972.

- a vékonyító gép bekapcsolása, beállítása (vastagság, szélesség, profil),
- próbavékonyítás (azonos hulladék anyagon),
- ellenőrzés, vastagságmérés vastagságmérővel,
- folyamatos vékonyítás.

15. ábra. Vastagságmérő¹⁴

2. 2. 2 Szalagkéses hasító gép (egalizáló gép):

A gépet az anyagok, alkatrészek teljes felületű – félvastag és vékony – vékonyításánál és a közkiemelésnél (speciális kiemelő sablonok használatával) alkalmazzák.

A vékonyítás célja:

- az egyenletes anyagvastagság,
- a könnyebb megmunkálás
- és a tetszetősebb kivitel elérése.

A szalagkéses hasító gépek a metszés elvén működnek (7. ábra). A főmozgást az anyag végzi, az egymással szemben forgó anyagtovábbító hengerek segítségével. A mellékmozgást a tengelyeken futó végtelenített szalagkés végzi. A szalagkés élszöge 15 –20 °.

A pontos vékonyítás feltétele a vastagság beállítása. A vastagság beállítása az anyagtovábbító hengerek és a szalagkés közötti távolság beállításával történik. A vékonyítás mértékét tized milliméter pontossággal be lehet állítani a felső anyagtovábbító henger magasságának a szabályozásával.

A vékonyítási paraméterek beállítása:

- vastagság beállítása a szalagkés és a felső továbbító henger távolságának a beállítása, az állító kerékkel,
- vékonyítási, közkiemelési profil beállítása kiemelő sablonok alkalmazásával.

2. 2. 3 Állókéses hasító gép:

---

¹⁴ Forrás: Beczner Farkasné: Bőrdíszműves szakmai ismeret, 112. old. 93. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1993.

A gépet keményáruk, vastag műszaki bőrök teljes felületű, vagy profilhasítására, vastagsági egyenlőtlenségeinek megszüntetésére alkalmazzák. Az állókéses hasító gép vágással darabol (9 . ábra).

A két anyagtovábbító henger az anyagot az álló késnek nyomja, amely elvégzi a hasítást. A hasítási vastagság a felső anyagtovábbító hengernek és az álló késnek a távolságától függ. A gép hasítási pontossága 0,1 mm (jól élesített kés esetében).

Különböző profilú hasítást lehet elérni, ha a hasító gépek felső anyagtovábbító hengerébe bemélyítik a kívánt hasítási profil negatívját.

A vékonyító gépek veszélyes gépek, ezért a forgó alkatrészeket burkolják.

Fontos a dolgozók betanítása a gépek használatára

A porelszívásról gondoskodni kell, mert a poroknak egészségkárosító hatása van.

Hosszú hajat munka közben össze kell kötni a forgó alkatrészek miatt.

Vékonyítás közben nem szabad a köszörűt bekapcsolni, mert a szikrától a porzsákban lévő hulladék kigyulladhat.

A gépek tisztítását, karbantartását csak áramtalanítás után szabad elvégezni.

Összefoglalás

A VÉKONYÍTÁS ÖSSZEFOGLALÁSA:

1. a vékonyítás célja:

- az egyenletes anyagvastagság elérése,
- a könnyebb, finomabb megmunkálhatóság,
- a szélkiképzések előkészítése,
- az egymásra lapolt alkatrészek sima átmenete,
- az esztétikusabb, jobb minőségű termékek készítése.

2. a vékonyítás fajtái:

- szélvékonyítás:
  - ék alakú,
  - ék alakú maradó anyagvastagsággal,
  - ék alakú árkolt,
  - párhuzamos,
  - párhuzamos maradó anyagvastagsággal,

- párhuzamos, árkolt,
- közkiemelés :
  - hajlatrész (szélesebb),
  - törésvonal,
- teljes felületű:
  - félvastag,
  - vékony,

3. a vékonyítás módjai:

- kézi:
  - vékonyító késsel,
- gépi:
  - harangkéses élező géppel,
  - szalagkéses hasító géppel
  - állókéses hasító géppel,
  - programvezérlésű vékonyító gépek,

4. a vékonyítás követelményei:

- egyenletes vastagság, és szélesség,
- a vékonyítás fajtája, mértéke az anyagnak, a technológiának megfelelő legyen,
- az alkatrész ne legyen hullámos (ne húzzuk meg),
- ne gyengítse az anyagot,
- a vékonyítás ne okozzon minőségi romlást, az alkatrész ne legyen túl vékony vagy lyukas.

5. a vékonyítás munkafolyamata:

- a vékonyítás helyének, szélességének bejelölése,
- a vékonyító gép bekapcsolása, beállítása (vastagság, szélesség, profil),
- próbavékonyítás (azonos hulladék anyagon),
- ellenőrzés, vastagságmérés vastagságmérővel,
- folyamatos vékonyítás.

6. a vékonyítás balesetvédelme:

- A vékonyító gépek veszélyes gépek, ezért a forgó alkatrészeket burkolják.
- Fontos a dolgozók betanítása a gépek használatára
- A porszívásról gondoskodni kell, mert a poroknak egészségkárosító hatása van.
- Hosszú hajat munka közben össze kell kötni a forgó alkatrészek miatt.
- Vékonyítás közben nem szabad a köszörűt bekapcsolni, mert a szikrától a porzsákban lévő hulladék kigyulladhat.
- A gépek tisztítását, karbantartását csak áramtalanítás után szabad elvégezni.

Összefoglalásként válasz a felvetett esetre**1. Vékony természetes bőrből apróárút, kisebb termékeket készít az üzem:**

Be kell szerezni:

- Kézi vékonyításhoz:
  - vékonyító kést,
  - munkakövet,
  - fenőkövet,
- Gépi vékonyításhoz:
  - Harangkéses élező gépet,
  - Különböző profilú nyomótálpakat.

2. Vastag, természetes bőrökből öveket készít az üzem:

Be kell szerezni:

- Kézi vékonyításhoz:
  - vékonyító kést,
  - munkakövet,
  - fenőkövet,
- Gépi vékonyításhoz:
  - Állókéses hasító gépet.

3. Nagyobb termékeket készít az üzem természetes bőrökből:

Be kell szerezni:

- Kézi vékonyításhoz:
  - vékonyító kést,
  - munkakövet,
  - fenőkövet,
- Gépi vékonyításhoz:
  - Harangkéses élező gépet,
  - Szalagkéses hasító gépet,
  - Különböző profilú nyomótálpakat,
  - Kiemelő sablonokat.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Látogasson el munkatársaival egy olyan üzembe, ahol a különböző vékonyító gépeket megsejmelélheti működés közben! Beszéljék meg a tapasztalatokat!

2. Végezze el a harangkéses élező gép beállítását! Számoljon be munkahelyi vezetőjének a munkájáról!

A harangkéses élező gépek beállítási lehetőségei:

3. Keressen az Interneten különböző korszerű számítógép vezérlésű vékonyító gépeket, és a munkahelyi vezetőjével közösen hasonlítsa össze a gépek műszaki jellemzőit, árait!

Összehasonlítás:

Gépek típusa

Műszaki jellemzők

Ár (Ft)

4. Válasszon ki egy terméket és mutassa be egy adott termék alkatrészeinek vékonyítási módjait és indokolja meg a választását! A kiválasztott készterméken legalább négy különböző vékonyítási mód szerepeljen! Pl. egy termék hajlatrésze–közkiemelés, széleinek behajtása–szélvékonyítás, bujtató–teljes felület–félvastag, alátétbőr–teljes felület–vékony!

Vékonyítási módok:

Indoklás:

5. Köszörülje meg a vékonyító–kést és magyarázza el kollégáinak a köszörülés módját!

Köszörülés módja:

6. Állítsa be a harangkéses vékonyító gépet, egy adott vastagságú bőr ék alakú– és párhuzamos vékonyításához. Számoljon be munkahelyi vezetőjének az elvégzett munkáról!

7. Végezzen szélvékonyítást hulladék anyagon kézzel és géppel (legalább 3 különböző anyagon) és számoljon be kollégáinak a két vékonyítási módról!

8. Vékonyító gépen kell dolgoznia. A vékonyítás minősége jelentős mértékben befolyásolja a késztermék minőségét! Számoljon be munkahelyi vezetőjének, hogy milyen követelményei vannak a vékonyításnak?

A vékonyítás követelményei:

Megoldások

2. A harangkéses élező gépek beállítási lehetőségei:

- a megfelelő talp kiválasztása, cseréje,
- az anyag vastagságának megmérése.
- a talp és az anyagtovábbító görgő helyzetének, távolságának beállítása,
- a hátsó kitámasztó beállítása a szélességnek megfelelően.

6. Egy adott termék kiválasztása, alkatrészeinek vékonyítási módjai, indoklás:

A kiválasztott késztermék Pl. egy levéltárca:

Vékonyítási módjai:

- a termék főrészének hajlatrésze-közkiemelés,
- az alkatrészek széleinek behajtása-szélvékonyítás, párhuzamos,
- az előzsebek, válaszfalrész, fedélrész, bélyegzseb, nyelv, oldalrészek, bujtató-teljes teljes felületű-félvastag vékonyítás,
- az alátétbőr, nyelvvalátét teljes felületű-vékonyítás-vékony.

Indoklás:

- a hajlatrész közkiemelése – a jobb hajlíthatóság céljából,
- az alkatrész széleinek szélvékonyítása – a könnyebb és esztétikusabb megmunkálhatóság céljából,
- az előzsebek, válaszfalrész, fedélrész, bélyegzseb, nyelv, oldalrészek, bujtató-teljes teljes felületű-félvastag vékonyítása – a könnyebb megmunkálás, az anyagvastagságok csökkentése céljából,
- alátétbőr, nyelvvalátét teljes felületű-vékonyítása (vékony) – az egyenletes, könnyen megmunkálható alkatrészek és az anyagvastagságok csökkentése céljából.

Más egyéb termék is választható!

7.

A vékonyító kés köszörülésének a módja:

- A vékonyító kés köszörülését egyik oldalról kell végezni,
- A köszörülés éle nem lehet merőleges a kés széleire, mivel vékonyítás közben a kést ferdén tartjuk.

10.

A vékonyítás követelményei:

- egyenletes vastagság,
- egyenletes szélesség,
- a vékonyítás fajtája, profilja, mértéke az anyagnak, a technológiának megfelelő legyen,
- az alkatrész ne legyen hullámos (ne húzzuk meg),
- ne gyengítse az anyagot,
- a vékonyítás ne okozzon minőségi romlást, az alkatrész ne legyen túl vékony vagy lyukas.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Sorolja fel a vékonyítás céljait!

---

2. feladat

Írja le, hogy milyen feladatokat kell elvégeznie a gépi vékonyítás során!

---

3. feladat

Írja be az alábbi táblázatba a vékonyítás módokhoz alkalmazott, szerszámokat, gépeket, eszközöket, berendezéseket!

A vékonyítási módok	Szerszámok, gépek, eszközök, berendezések
Kézi vékonyítás	
Gépi vékonyítások:	
Szélvékonyítás, élezés (gépi)	
Teljes felületű vékonyítás	
Közkiemelés	

4. feladat

Egészítse ki a következő mondatokat!

A vékonyítást ..... munkakövön végzik .

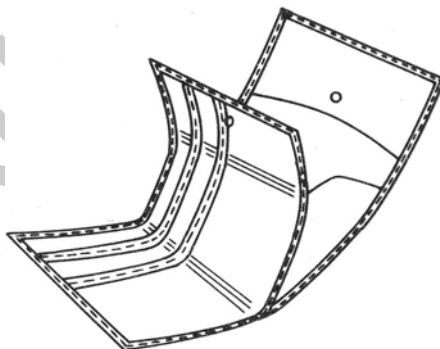
A ..... függ a bőr vastagságától-, minőségétől, a megmunkálási technológiától és az alkatrészek funkciójától.

A vékonyítás szélessége, ... kétszerese.

A vékonyító gépek ..... , ezért a forgó alkatrészeket burkolják.

5. feladat

Rajzolja le a kombinált erszény külső alkatrészeit és rajzolja be az alkatrészek különböző vékonyításait és nevezze is meg a vékonyításokat!

16. ábra. Kombinált erszény¹⁵

Megnevezés:

¹⁵ Forrás: Csávás Imre: Bőrkonfekcióipari technológia I., 225. old 10.7. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1984.

6. feladat

Írja le a vékonyító gépek beállítási lehetőségeit az alábbi táblázatba!

A gép megnevezése	Beállítási lehetőségei
Harangkéses élező gép	....
Szalagkéses hasító gép	....

7. feladat

Rajzolja le a metszést, jelölje be a mozgások irányát és értelmezze az ábrát!

Rajz:

Értelmezés:

.....

8. feladat

Egészítse ki a következő táblázatot!

A vékonyítás fajtái és alkalmazásuk:

A vékonyítás fajtái	Alkalmazásuk
<u>Szélvékonyítás</u> Ék alakú	.....

BŐRDÍSZMŰ ALKATRÉSZEK VÉKONYÍTÁSA

Ék alakú, maradó élvastagsággal	.....;
Ék alakú-, és párhuzamos árkolt	.....;
Párhuzamos	.....;
<u>Közkiemelés</u>	.....;
	.....;
<u>Teljes felületű vékonyítás:</u>	
Félvastag	.....;
	.....;
Vékony a bőr 1/3 része	.....;

9. feladat

Határozza meg a behajtási szélesség alapján a szélvékonyítás szélességét az alábbi táblázatban található termékek típusához!

Termékek típusa	Behajtás szélessége [mm]	Szélvékonyítás szélessége [mm]
Apróárúk	5	
Női táskák	6	
Aktatáskák	7	
Bőröndök	8	

10. feladat

Határozza meg a teljes felületű vékonyítás maradó anyagvastagságát a természetes bőrranyagok eredeti vastagsága alapján!

Természetes bőrranyagok eredeti vastagsága [mm]	Félvastag [mm]	Vékony [mm]
1,2		
1,8		
2,4		
3		

11. feladat

Rendezze helyes sorrendbe a vékonyítás munkafolyamatát (1–5-ig számozva)!

- a vékonyító gép bekapcsolása, beállítása (vastagság, szélesség, profil),
- próbavékonyítás (azonos hulladék anyagon),

- folyamatos vékonyítás,
- ellenőrzés, vastagságmérés vastagságmérővel
- a vékonyítás helyének, szélességének bejelölése,

12. feladat

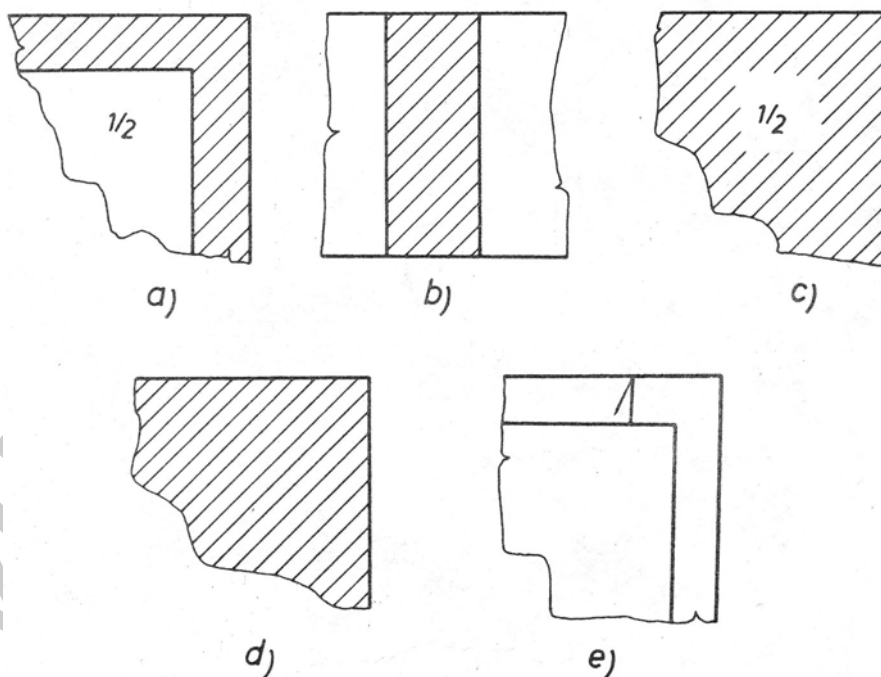
Sorolja fel a vékonyítás hibáit és okait!

Vékonyítási hibák

Okok

13. feladat

Értelmezze a következő ábrát!

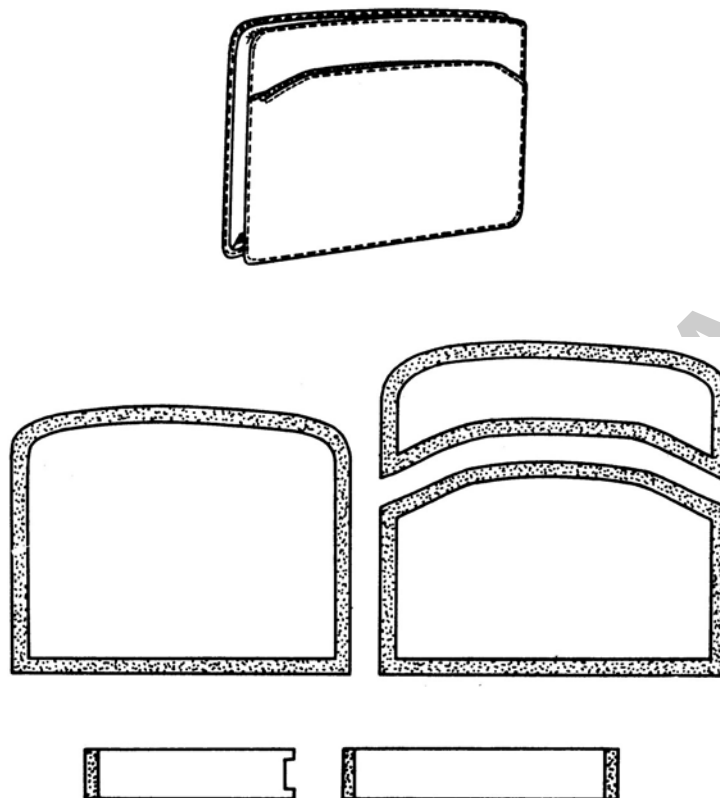

17. ábra. Értelmezés¹⁶

¹⁶ Forrás: Beczner Farkasné: Bőrdíszműves szakmai ismeret, 111. old. 91. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1993.

14. feladat

Értelmezze a következő irattáska alkatrészein látható jelöléseket!

18. ábra. Irattáska és alkatrészei

- Hátrész: .....
- Előréssz felső és alsórész: .....
- Oldalrész: .....
- Fenékrész: .....

15. feladat

Elemesse a kézi- és a gépi vékonyítást!

A kézi- és a gépi vékonyítás elemzése:

Kézi vékonyítás

Gépi vékonyítás

16. feladat

Töltse ki az alábbi táblázatot!

Művelet, alkatrész	Alkalmazandó vékonyítás fajta, profil	Használatos gép, eszköz
Behajtás		
Alálapolás, toldás		
Kiemelt oldalrész		
Hajlasköz		
Alátétbőr		
Vastag, kemény, egész műszaki bőr		

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A vékonyítás céljai:

- az egyenletes anyagvastagság elérése,
- a könnyebb, finomabb megmunkálhatóság,
- a szélkiképzések előkészítése,
- az egymásra lapolt alkatrészek sima átmenete,
- az esztétikusabb, jobb minőségű termékek készítése.

2. feladat

A vékonyítás munkafolyamata:

- a vékonyítás helyének, szélességének bejelölése,
- a vékonyító gép bekapcsolása, beállítása (vastagság, szélesség, profil),
- próbavékonyítás (azonos hulladék anyagon),
- ellenőrzés, vastagságmérés,
- folyamatos vékonyítás.

3. feladat

A vékonyítás szerszámai, gépei, eszközei, berendezései:

A vékonyítási módok	Szerszámok, gépek, eszközök, berendezések
Kézi vékonyítás	Vékonyító kés, munkakő, fenőkő,
Gépi vékonyítások:	
Szélvékonyítás, élezés	Harangkéses élező gép, különböző profilú anyagleszorító talpak, Vastagságmérő.
Teljes felületű vékonyítás	Szalagkéses hasító gép Állókéses hasító gép (vastag, kemény bőrök hasítására), Vastagságmérő.
Közkiemelés	Szalagkéses hasító gép (kiemelő sablonok alkalmazásával), Harangkéses élező gép, speciális talpak alkalmazásával Vastagságmérő.

4. feladat

A vékonyítást vékonyító késsel munkakövön végzik .

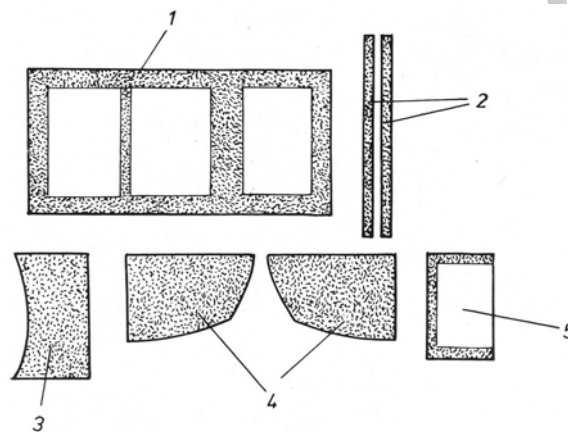
A vékonyítás fajtája függ a bőr vastagságától-, minőségétől, a megmunkálási technológiától és az alkatrészek funkciójától.

A vékonyítás szélessége, a behajtsi szélesség kétszerese.

A vékonyító gépek veszélyes gépek, ezért a forgó alkatrészeket burkolják.

5. feladat

A kombinált erszény fő alkatrészei és az alkatrészek különböző vékonyításai:

19. ábra. Kombinált erszény vékonyítása¹⁷

- 1 - fő rész = szélvékonyítás, közkiemelés
- 2 - szegőbőr = teljes felületű vékonyítás, vékony,
- 3 - bélyegzseb = teljes felületű vékonyítás, vékony,
- 4 - oldalrész = teljes felületű vékonyítás, félvastag.

6. feladat

A harangkéses élező gép és a szalagkéses hasító gép beállítási lehetőségei:

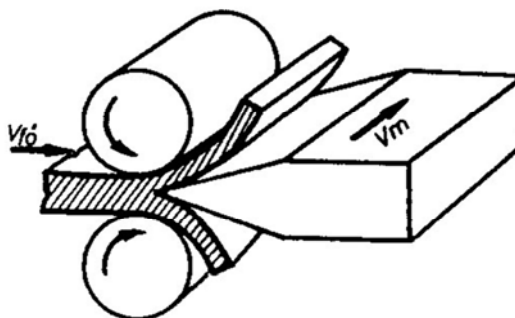
A gép megnevezése	Beállítási lehetőségei
Harangkéses élező gép	A vékonyítás profilja, vastagsága (a leszorító talp cseréjével, és az

¹⁷ Forrás: Csávás Imre: Bőrkonfekcióipari technológia I., 227. old. 10.8. ábra, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1984.

	anyagtovábbító görgő helyzetének állításával) A vékonyítás szélessége (a hátsó kitámasztó állításával).
Szalagképes hasító gép	A vékonyítás vastagsága (a felső anyagtovábbító henger magasságának állításával). A vékonyítás profilja (kiemelő sablonok alkalmazásával).

7. feladat

A metszés rajza:

20. ábra. Metszés¹⁸

Értelmezése:

V_f = főmozgás, melyet általában az anyag végez (a kés élére merőleges),

V_m = mellékmovement, melyet a kés végez

8. feladat

A vékonyítás fajtái és alkalmazásuk:

A vékonyítás fajtái	Alkalmazásuk
Szélvékonyítás Ék alakú Ék alakú, maradó élvastagsággal Ék alakú-, és párhuzamos árkolt	Összeállításhoz, behajtáshoz, egymásra lapoláshoz, Vágott széleknél, Szélbehajtáshoz

¹⁸ Forrás: Beczner Farkasné: Technológia, 60. old. 3.3 ábra, Ipari Minisztérium, Budapest 1990.

Párhuzamos	Szélbehajtáshoz
<u>Közkiemelés</u>	Hajlasközöknél, törésvonalak kialakításánál
<u>Teljes felületű vékonyítás:</u> Félvastag Vékony a bőr 1/3 része	Vastag anyagoknál, az egyenletes anyagvastagság elérése céljából Alátét bőroknél, szegőknél

9. feladat

A szélvékonyítás szélességének meghatározása:

Termékek típusa	Behajtás szélessége [mm]	Vékonyítás szélessége [mm]
Apróárúk	5	10
Női táskák	6	12
Aktatáskák	7	14
Bőröndök	8	16

10. feladat

A teljes felületű vékonyítás maradó anyagvastagságának meghatározása:

Természetes bőryananyagok eredeti vastagsága [mm]	Félvastag [mm]	Vékony [mm]
1,2	0,6	0,4
1,8	0,9	0,6
2,4	1,2	0,8
3	1,5	1

11. feladat

A vékonyítás munkafolyamatának helyes sorrendje:

- 1. – a vékonyítás helyének, szélességének bejelölése,
- 2. – a vékonyító gép bekapcsolása, beállítása (vastagság, szélesség, profil),
- 3. – próbavékonyítás (azonos hulladék anyagon),
- 4. – ellenőrzés, vastagságmérés vastagságmérővel
- 5. – folyamatos vékonyítás.

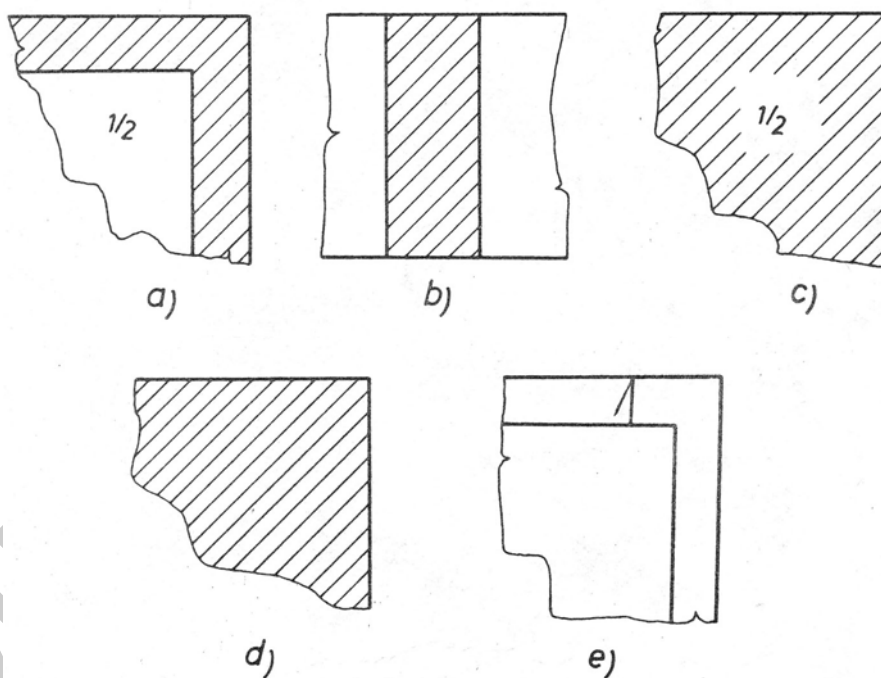
12. feladat

A vékonyítás hibái és okai:

Vékonyítási hibák	Okok
Egyenetlen vastagság, és szélesség,	A gép rossz beállítása
Az anyagnak, a technológiának nem megfelelő vékonyítási mód, vastagság,	A feladat szakszerűtlen végrehajtása
Az alkatrész elnyújtása, hullámossága	A bőr helytelen tartása, megnyújtása
Az anyag túlzott levékonyítása, elgyengítése, kilyukadása	A feladat szakszerűtlen végrehajtása, túlzott levékonyítás, helytelen tartás

13. feladat

Az ábra értelmezése:

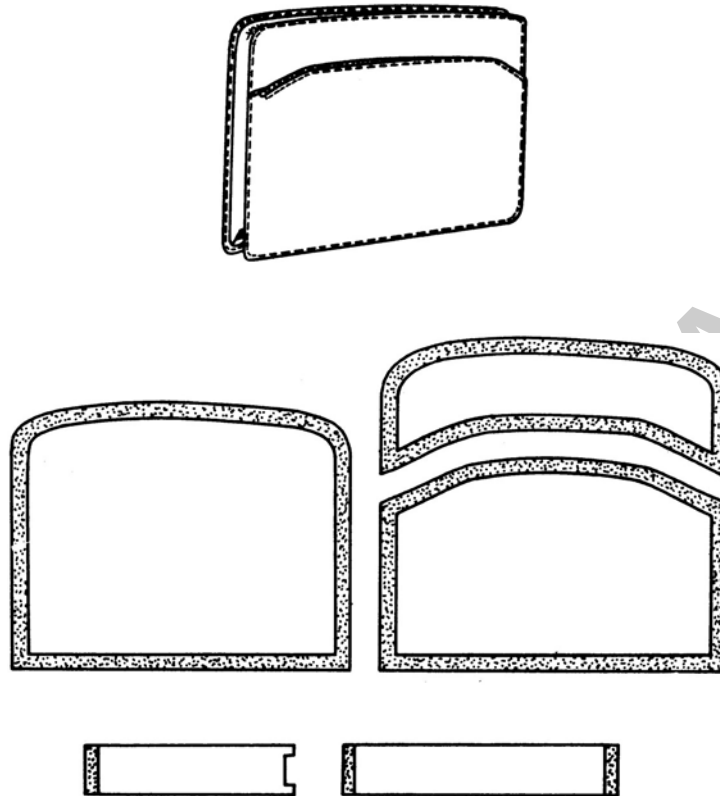

21. ábra. Értelmezés

- a) szélvékonyítás,
- b) közkiemelés,
- c) egész felületű vékonyítás, félvastagra,
- d) egész felületű vékonyítás, vékonyra, szélvékonyítás behajtáshoz.

14. feladat

Az irattáska alkatrészein látható jelölések értelmezése:

22. ábra. Irattáska alkatrészei

- Hátrész: szélvékonyítás körbe,
- Előréssz felső és alsórész: szélvékonyítás körbe,
- Oldalrész: felső széle, szélvékonyítás.
- Fenékrész: két rövid oldala, szélvékonyítás

15. feladat

A kézi- és a gépi vékonyítás elemzése:

Kézi vékonyítás	Gépi vékonyítás
Lassú,	Gyors
Nem egyenletes,	Pontos
Nagy szaktudást igényel,	Egyenletes
Nehéz munka	Gyakorlatot igényel
Ritkán alkalmazzák, kisebb alkatrészek levékonyítására,	Viszonylag könnyű munka
dísz tárgyak készítésénél, sarok behajtásoknál élezésre,	A legelterjedtebb vékonyítási mód.
stószólásra	

16. feladat

A táblázat kitöltése:

Művelet, alkatrész	Alkalmazandó vékonyítás fajta, profil	Használatos gép, eszköz
Behajtás	Ék alakú, Párhuzamos, Ék alakú maradó anyagvastagság	Harangkéses élező gép, speciális leszorító talpak vastagságmérő
Alálapolás, toldás	Ék alakú, Párhuzamos, Ék alakú maradó anyagvastagság	Harangkéses élező gép, speciális leszorító talpak, Vékonyító kés vastagságmérő
Kiemelt oldalrész	Közkiemelés (kiemelő sablon),	Szalagkéses hasító gép (kiemelő sablon),
Hajlasköz	Közkiemelés, törésvonal kialakítás	Szalagkéses hasító gép (kiemelő sablon), Harangkéses élező gép, speciális leszorító talp vastagságmérő
Alátétbőr	Teljes felületű (vékony)	Szalagkéses hasító gép, vastagságmérő
Vastag, kemény, egész műszaki bőr	Teljes felületű	Állókéses hasító gép, vastagságmérő

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Beczner Farkasné: Technológia, Ipari Minisztérium, Budapest 1990.

Beczner Farkasné: Bőrdíszműves szakmai ismeret/I., Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1993.

Rácz Tamás: Bőrdíszműves szakmai ismeretek, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1974.

Csávás Imre: Bőrkonfekcióipari technológia I. Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1984.

Dr. Beke János: Cipőgyártás, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1981.

Dr. Beke János: Bőrfeldolgozóipari kézikönyv, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1978.

Dr. Beke János– Kátai István: Bőripari géptan II. Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1977.

Kátai István: Géptan, Minisztérium, Budapest 1987.

Kováts Julianna: Cipőfelsőrész-készítő technológia I. Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1976.

Rácz Tamás: A bőrdíszműves szakma alapkülségeinek gyakorlati oktatása, Statisztikai Kiadó Vállalat, Budapest 1970.

Lay Istvánné – Miklós Gyuláné: Bőrtárgykészítő szakmai ismeret I. Nemzeti Szakképzési Intézet, Budapest, 1998.

Dr. Vlai Lajosné–Molnárné Simon Éva: Gyártási alapismeretek, Nemzeti Szakképzési Intézet, Budapest, 2005.

AJÁNLOTT IRODALOM

Minőségügyi útmutató, CD-ROM, BIMEO Kft., www.bimeo.hu

Ferenczy Aranka: Módszertani segédanyag 56, A gyártás előkészítése a bőrfeldolgozó iparban című modul tanításához és értékeléséhez, NSZFI, Budapest, 2008. CD-ROM, ISBN szám: 978-963-264-047-1 NSZFI., www.nive.hu

Ferenczy Aranka: Módszertani segédanyag 57, A bőrfeldolgozó ipari termékek alkatrészeinek szabása, előkészítése című modul tanításához és értékeléséhez, NSZFI, Budapest, 2008. CD-ROM, ISBN szám: 978-963-264-048-8, NSZFI., www.nive.hu

Dr. Beke János: Bőrfeldolgozóipari kézikönyv, 283–286., 453–475. oldal, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1978.

A(z) 1331-06 modul 006-os szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 542 01 0100 21 01	Táskajavító
33 542 02 0100 31 01	Cipőfelsőrész-készítő
31 542 02 0100 31 01	Bőrtárgykészítő
31 542 02 0100 21 01	Szíjgyártó
33 542 01 1000 00 00	Bőrdíszműves
31 542 02 1000 00 00	Szíjgyártó és nyerges
33 542 02 1000 00 00	Cipész, cipőkészítő, cipőjavító

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
10 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató